

Kirje

16.12.2019

VN/8530/2019

VN/8530/2019-STM-3

Homepakolaiset ry
Katja Pulkkinen

Viitteet:

- Homepakolaiset ry:n vastaus ja jatkokysymykset sosiaali- ja terveysministeriölle 26.11.2019
- Sosiaali- ja terveysministeriön vastauksia Homepakolaisten esittämiin kysymyksiin 18.10.2019 (vn/8530/2019)
- Homepakolaiset ry:n sähköposti ”Kysymyksiä sosiaali- ja terveysministeriölle ja Työterveyslaitokselle” 12.9.2019

Vastaus Homepakolaiset ry:n lisäkysymykseen

Olette lähettäneet jatkokysymyksen 18.10.2019 antamaamme vastaukseen teille. Pyydätte uudestaan ministeriöltä yksittäisiä alkuperäisiä tutkimuksia, joissa oikeasti osoitetaan laadukkaita menetelmiä ja kattavin otoksin sisäilmaan liittyvän oireilun olevan toiminnallista. Toivotte, että pelkkiä hypoteeseja esitteleviä tutkimuksia ja sellaisia tutkimuksia, joiden aineisto ei liity sisäilma-altistumiseen, ei esitetä.

Meillä ei ole toistaiseksi erityistä lisättävää edelliseen vastaukseen. Asioita selvitetään lisää mm. altisteiden osalta ja esimerkiksi tukikeinoja oireilevien auttamiseksi kehitetään.

Mitä ilmeisimmin on kuitenkin vielä tarpeen korostaa joitain epäselviksi jääneitä näkökulmia. Toisin kuin väitätte, sisäilmaan liitettyä oireilua ei käsitellä Suomessa pitkälti huolena tai pelkona. Tämä selviää helposti esimerkiksi THL:n ja TTL:n aiheeseen liittyviltä www-sivuilta (<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/sisailma> ja <https://www.ttl.fi/tyoymparisto/sisaymparisto/>) sekä myös edellisestä vastauksestamme teille. (<https://www.ttl.fi/wp-content/uploads/2019/11/Vastauksia-Homepakolaisten-esittämiin-kysymyksiin.pdf>.)

Pääperiaate kaikessa toiminnassa Suomessa on ennaltaehkäistä ja vähentää sisäympäristöjen epäpuhtauksiin liittyviä terveysriskejä velvoittavilla säädöksillä ja korjaamalla rakennuksissa havaitut epäpuhtaudet ja vauriot. Lisäksi olemme jo vuosikymmenten ajan aktiivisesti tuoneet esiin sisäilman epäpuhtauksiin liittyviä terveysriskejä.

On kuitenkin myös selvää, että kaikki oireilu ei johdu epäpuhtauksista. Oireilu on aina monitekijäistä. Lukuisat erilaiset tekijät vaikuttavat oireiluun, mukaan lukien kysymyksissänne mainitsemanne pelot ja huolet (ns. nosebo-ilmio). Nosebo-ilmio (pahennevaikutus) liittyy kaikkeen ihmisen kokemaan oireiluun, aivan samoin kuin ehkä yleisesti tutumpi plasebo-ilmio (parannevaikutus). Siksi ei ole mitään perusteltua syytä olettaa, etteivät nämä ilmiöt liittyisi myös sisäilmaoireiluun. Niiden on osoitettu selittävän toiminnallisia oireita ja oireiluherkkyttä ympäristötekijöille.

Pahennevaikutus voi syntyä mille tahansa asialle tai olosuhteelle, jolla on kielteinen merkitys. Vaikutus synnyttää tuntemuksia ja oireita. Tällöin puhutaan toiminnallisista oireista, joita on lieviä vaikeisiin oireistoihin. Vaikeaa toiminnallista oireilua, joka haittaa merkittävästi toimintakykyä, kutsutaan ympäristöherkkyydeksi. Oireilulla on aina lukuisia syitä, joita terveydenhuollon ammattilaiset pyrkivät selvittämään.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

Listaatte yhdistyksenne internet-sivuilla tyypilliseksi ”sisäilmasairauden” oireiksi mm. kemikaali-, tuoksu- ja säteilyherkkyyden (<https://homepakolaiset.fi/sisailma-ja-terveys/kolmen-asteen-sisailmasairaita/oireet-eri-vakavuusasteilla/>). Nosebo-ilmiö on havaittu useissa kemikaaliherkille tehdyissä sokkoutetuissa altistuskokeissa, joissa on havaittu, että haju, kokemus tai käsitys haitallisen aineen läsnäolosta on keskeistä oireiden synnyssä, ei kemikaalin biologiset vaikutukset (Das-Munshi ym. 2006; Karvala ym. 2017). Samankaltaisia havaintoja on tehty useilla muillakin ympäristökemikaaleilla, kuten sähköllä (Rubin ym. 2011; Verrender ym. 2018).

Toiminnallinen oireilu katsotaan ympäristöherkkydeksi, kun siinä on mukana merkittävää toimintakyvyn vajausta (Sainio ja Karvala ym. 2017; Karvala ym. 2017, Vuokko väitöskirja 2019). Ratkaisevaa tämän tyyppisen oireiston syntymiselle on ympäristön kokeminen haitalliseksi, eivät sisäympäristökemikaalien fysikaaliset, kemialliset tai biologiset ominaisuudet tai niiden määrä (Sainio ja Karvala ym. 2017; Karvala ym. 2017, Vuokko väitöskirja 2019). Oireisto aiheuttaa merkittävää haittaa, joten hoitoa ja kuntoutusta on kehitettävä edelleen.

Ei ole myöskään syytä olettaa kaiken sisäilmaan liitetyn oireilun olevan toiminnallista, vaan sisäilmatekijöihin liittyy aivan yhtä lailla oireilua. Molemmat voivat olla läsnä myös yhtä aikaa, joten kumpaankin täytyy kiinnittää huomiota, kun tavoitteena on vähentää oireilua. Nykyinen tieto painottaa tarvetta kaikkien oireiluun vaikuttavien eri tekijöiden tunnistamiseen, jotta voidaan taata tilojen käyttäjien terveys ja hyvinvointi.

Nosebo-vaikutus on tärkeä huomioida sisäilmaan liittyen ainakin kahdesta syystä:

1) Se näyttää vaikuttavan voimakkaasti sisäilmakyselyiden tuloksiin (Nissilä ym. 2019) ja vaikeuttaa täten niiden tulkintaa ja rakennusten ongelmatilanteiden ratkaisua.

2) Kun toiminnallisten oireistojen syntyä pyritään ehkäisemään ja hoitamaan, täytyy kiinnittää huomiota riskejä ylikorostavaan viestintään sisäilmasta.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että huonoihin olosuhteisiin tai rakennuksen vikoihin ja vaurioihin ei pitäisi puuttua. On sekä tilojen käyttäjien terveyden ja hyvinvoinnin että rakennuksen omistajan etu, että rakennuksemme ja niiden olosuhteet ovat mahdollisimman hyvässä kunnossa.

Listaatte sivuillanne lähes sata erilaista oiretta ja sairautta, jotka mainitsette ”sisäilmasairausten” tyypillisiksi oireiksi (<https://homepakolaiset.fi/sisailma-ja-terveys/kolmen-asteen-sisailmasairaita/oireet-eri-vakavuusasteilla/>). Valtaosasta näistä ei kuitenkaan ole näyttöä liittyen sisäilman epäpuhtauksiin tai mahdollista hypoteesia, kuinka epäpuhtaudet niitä voisivat aiheuttaa. Olette luetelleet mm. ”suuntavaiston menettäminen”, ”kemiallinen masennus”, ”kielen puuttuminen”, ”gynekologiset oireet”, ”herpes”, ”raivo-/lamaannuskohtaus”, ”tajuksen häiriöt”, ”viljaintoleranssi”, ”kemikaali-, melu-, säteily-, tai valoherkkyys”, ”ms-tyyppinen oireilu”, ”vihlovat luukivut”, ”raajojen tunnottomuus” tai ”ienkivut”. Toivommeikin lämpimästi, että kiinnitätte huomiota myös oman yhdistyksenne jakamaan informaatioon ja sen luotettavuuteen. Teemme tässä asiassa mielellämme kanssanne yhteistyötä.

Johtajan sijaisena, hallitusneuvos Ismo Tuominen

Neuvotteleva virkamies Vesa Pekkola

Tämä asiakirja on julkinen. Jos asiakirja lainataan tai esitetään vain osittain ja tästä syntyy harhaanjohtava vaikutelma, sosiaali- ja terveysministeriö korjaa tarvittaessa tilanteen esittämällä asiakirjan kokonaisuudessaan.

Jakelu Homepakolaiset ry, Katja Pulkkinen

Tiedoksi Kansliapäällikkö, Kirsi Varhila
Osastopäällikkö, Päivi Sillanaukea
Työterveyslaitos
Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos

Nissilä JJ, Savelieva K, Lampi J, Ung-Lanki S, Elovainio M, Pekkanen J. Parental worry about indoor air quality and student symptom reporting in primary schools with or without indoor air quality problems. *Indoor Air*. 2019 Sep;29(5):865-873.

Sainio M ja Karvala K. 2017. Sisäilma ja ympäristöherkkyys. *Suomen Lääkärilehti* 13/2017, 72:848–854.

Karvala K, Pekkanen J, Salminen E, Tuisku K, Hublin C ja Sainio M. 2017. Miten tunnistan ympäristöherkkyden? *Duodecim*, 133:1362–9.

Rubin GJ, Hillert L, Nieto-Hernandez R, ym. Do people with idiopathic environmental intolerance attributed to electromagnetic fields display physiological effects when exposed to electromagnetic fields? A systematic review of provocation studies. *Bioelectromagnetics* 2011;32:593–609.

Das-Munshi J, Rubin GJ, Wessely S. Multiple chemical sensitivities: a systematic review of provocation studies. *J Allergy Clin Immunol* 2006;118:1257–64.

Verrender A, Loughran SP, Dalecki A, Freudenstein F, Croft RJ. Can explicit suggestions about the harmfulness of EMF exposure exacerbate a placebo response in healthy controls? *Environ Res*. 2018 Oct;166:409-417.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET
FINNISH GOVERNMENT

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VN/8530/2019

STM; Homepakolaiset ry:n kysymyksiä sisäilmaan liittyvästä viestinnästä

Asiakirja / Dokument / Document:

VN/8530/2019-STM-3

Homepakolaiset ry:n jatkokysymys STM:n vastaukseen

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Pekkola Vesa 912090060	2019-12-17T13:10:34	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK
Tuominen Ismo 91186637D	2019-12-17T13:11:26	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

d7e75c425012cffd60565ee0ef12bda9